

Přechod práva pojištěného, na náhradu škody, na pojistitele

Dojde-li k pojistné události v České republice na věci, ohledně které je uzavřena pojistná smlouva zahraniční pojišťovnou se zahraničním pojištěným, kdy tato věc se v okamžiku uzavření pojistné smlouvy nacházela v zahraničí, a poskytnutí pojistného plnění na základě takové smlouvy, není toto v rozporu se zněním zákona o pojišťovnictví. Nebylo-li v okamžiku uzavření pojistné smlouvy porušeno ustanovení § 2 odst. 3 zákona o pojišťovnictví, nelze dovozovat, že

Dojde-li k pojistné události v České republice na věci, ohledně které je uzavřena pojistná smlouva zahraniční pojišťovnou se zahraničním pojištěným, kdy tato věc se v okamžiku uzavření pojistné smlouvy nacházela v zahraničí, a poskytnutí pojistného plnění na základě takové smlouvy, není toto v rozporu se zněním zákona o pojišťovnictví. Nebylo-li v okamžiku uzavření pojistné smlouvy porušeno ustanovení § 2 odst. 3 zákona o pojišťovnictví, nelze dovozovat, že by pojistitel byl vyloučen z právních vztahů, které v souvislosti s takovou pojistnou smlouvou v České republice vznikají; tehdy i zahraniční pojišťovna, která jinak požadavky zákona pro podnikání v pojišťovnictví v České republice nesplňuje, má postavení pojistitele v právních vztazích plynoucích z tzv. zákonné cese podle § 813 obč. zák.

(Rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 25 Cdo 475/2001, ze dne 30.1.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně H. d. D. I., zastoupené advokátkou, proti žalovanému V. S., za účasti Č. p. a. s., jako vedlejšího účastníka na straně žalovaného, o náhradu škody, vedené u Okresního soudu Praha - východ pod sp. zn. 5 C 245/93, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 16. února 2000, č. j. 30 Co 602/99-94, tak, že rozsudek Krajského soudu i rozsudek Okresního soudu Praha - východ ze dne 20. ledna 1999, č. j. 5 C 245/93-77, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu Praha - východ k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalující p. se domáhala částky 22.821,61 DEM s 3% úrokem od 14. 12. 1993 do zaplacení s odůvodněním, že v této výši poskytla 9. 11. 1993 firmě P. pojistné plnění podle smlouvy o havarijním pojištění uzavřené dne 23. 1. 1991 v H. Na žalobkyni tím podle § 813 odst. 1 obč. zák. přešlo právo na náhradu škody vůči žalovanému, který při dopravní nehodě dne 15. 12. 1991 v K. V., způsobil firmě P. škodu na nákladním vozidle Volvo F 12 4x2 s návěsem.

Okresní soud Praha - východ rozsudkem ze dne 4. 12. 1996, č. j. 5 C 245/93-47, žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že dne 15. 12. 1991 v K. V. řidička osobního automobilu Škoda Favorit 136 L, zapůjčeného na základě půjčovní smlouvy ze dne 21. 11. 1991 od žalovaného (provozovatele autopůjčovny A.), zavinila střet s nákladním vozidlem Volvo, na němž byla způsobena škoda ve výši 23.040,61 DEM. Vozidlo Volvo ve vlastnictví firmy P. GmbH měla v té době

leasingovou smlouvou ze dne 22. 5. 1991 pronajato firma P. P., spol. s r.o., přičemž podle soudu se žalobkyni nepodařilo prokázat, že šlo o vozidlo totožné s vozidlem (resp. jeho částí, návěsem nebo tahačem), ohledně kterého byla uzavřena pojistná smlouva.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Praze usnesením ze dne 4. 3. 1998, č. j. 30 Co 373/97-63, rozsudek soudu prvního stupně zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení. Vzhledem k tomu, že účastníci učinili u odvolacího jednání nesporným, že pojistná smlouva i leasingová smlouva se týkaly poškozeného vozidla, odvolací soud uložil soudu prvního stupně, aby se zabýval tím, zda jsou splněny podmínky zákonné cese podle § 813 obč. zák., zejména aby doplnil dokazování ke zjištění, zda žalobkyně byla subjektem oprávněným podnikat v České republice v oblasti pojišťovnictví ve smyslu zákona č. [185/1991](#) Sb.

Okresní soud Praha - východ rozsudkem ze dne 20. 1. 1999, č. j. 5 C 245/93-77, žalobu znovu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Dovodil pravomoc českého soudu a svou příslušnost na základě § 37 odst. 1 zákona č. [97/1963](#) Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním (dále též jen „ZMPS“), a § 87 písm. b) o.s.ř. a s odkazem na ustanovení § 2 ZMPS a čl. 3 vyhlášky č. [130/1976](#) Sb. aplikoval hmotné právo České republiky. Dospěl k závěru, že ačkoliv žalovaný odpovídá za škodu ve smyslu § 427 odst. 1 obč. zák., žalobkyně se nemůže dovolávat toho, že zaplacením pojistného plnění podle smlouvy o havarijním pojištění uzavřené dne 23. 1. 1991 v H. na ni zákonnou cesí podle ustanovení § 813 odst. 1 obč. zák. přešlo právo pojištěného na náhradu škody vůči žalovanému. Při předmětné dopravní nehodě došlo ke střetu dvou motorových vozidel se státní poznávací značkou České republiky, přičemž vozidlo firmy P. bylo na základě leasingové smlouvy ze dne 22. 5. 1991 používáno v České republice; bylo tedy tzv. majetkem na území ČR, jehož pojištění mohlo být sjednáno pouze u pojišťovny podnikající v souladu se zákonem č. [185/1991](#) Sb., o pojišťovnictví (pojištění majetku na území České republiky lze uskutečnit pouze u pojišťovny podnikající v souladu s tímto zákonem na území České republiky; zákon dále upravuje, které subjekty a za jakých podmínek mohou být podle právních předpisů ČR pojistiteli). Předmětem podnikání žalobkyně je sice podle výpisu z obchodního rejstříku zajištění pojistného ručení, úrazového pojištění a pojištění motorových vozidel, avšak nepodařilo se jí prokázat, že by byla subjektem oprávněným podnikat v pojišťovnictví v České republice ve smyslu § 2 odst. 3 zákona č. [185/1991](#) Sb.

K odvolání žalobce Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 16. 2. 2000, č. j. 30 Co 602/99-94, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení a připustil proti svému rozsudku dovolání k posouzení otázky, zda „auto, které slouží podnikatelským účelům na území České republiky, lze považovat za majetek na území České republiky ve smyslu § 2 odst. 3 zákona č. [185/1991](#) Sb. bez ohledu na to, zda vlastníkem je český nebo zahraniční subjekt; zda cese ve smyslu § 813 občanského zákoníku se mohl dovolávat pouze ten pojistitel, který splňoval podmínky stanovené v § 2 odst. 1, 2 zákona č. [185/1991](#) Sb.“ Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, ztotožnil se s jeho právními závěry a upřesnil, že zákonná cese podle § 813 obč. zák. je vyloučena u „nároků, vyplývajících z pojištění, které dle § 2 odst. 3 zákona č. [185/1991](#) Sb. lze uskutečnit výlučně u pojišťoven podnikajících v souladu s tímto zákonem na území České republiky“. V posuzovaném případě byl nákladní automobil Volvo pronajat českému podnikatelskému subjektu a s přidělenou státní poznávací značkou ČR sloužil na území České republiky podnikatelským účelům, proto byl v době pojistné události majetkem na území ČR; žalobkyně, která není subjektem oprávněným podnikat v pojišťovnictví podle zákona č. [185/1991](#) Sb., se tak nemůže dovolávat přechodu práva na náhradu škody ve smyslu § 813 obč. zák. Podle odvolacího soudu není přitom rozhodné, že v době uzavření pojistné smlouvy mezi žalobkyní a firmou P. ještě automobil Volvo majetkem na území České republiky ve smyslu § 2 odst. 3 zákona č.

185/1991 nebyl.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Namítá, že „majetek na území České republiky“ nebyl zákonem č. [185/1991](#) Sb. definován a že je jím třeba chápat majetek, který se nachází na území České republiky, aniž byl pojištěn. Nabízet pojistné produkty a pojišťovat takový majetek skutečně mohou jen pojišťovny splňující podmínky vymezené v § 3 odst. 2 zákona č. [185/1991](#) Sb. Žalobkyně však předmětné vozidlo pojistila jako majetek německého subjektu na území Spolkové republiky Německo a podle německého práva a teprve po uzavření pojistné smlouvy německý majitel pronajal vozidlo leasingovou smlouvou českému subjektu. Na žalobkyni proto přešel zaplacením pojistného plnění nárok na náhradu odškodnitelné újmy ve smyslu § 442 obč. zák. Žalobkyně je přitom právnickou osobou mající ve smyslu § 22 obch. zák. právní způsobilost podle českého právního řádu v rozsahu, který jí přiznává právní řád, podle něhož byla založena, je zároveň pojistitelem ve smyslu německé právní úpravy a proto se zákonné cese může dovolávat i podle § 67 Zákona o pojistné smlouvě platného v SRN. Dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) vzhledem k ustanovení bodu 17. hlavy I části dvanácté zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000 (dále jen o.s.ř.). Po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou (účastníkem řízení), a že je podle § 239 odst. 1 o.s.ř. přípustné, přezkoumal napadený rozsudek odvolacího soudu společně s rozsudkem soudu prvního stupně a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Odvolací soud dospěl k závěru, že na území České republiky používaný nákladní automobil ve vlastnictví zahraniční právnické osoby, pronajatý leasingovou smlouvou české právnické osobě, proclený a s přidělenou českou státní poznávací značkou, je majetkem na území České republiky ve smyslu § 2 odst. 3 zákona č. [185/1991](#) Sb., o pojišťovnictví. Z toho dovodil, že zahraniční pojišťovna, která uzavřela s vlastníkem vozu v zahraničí pojistnou havarijní smlouvu předtím, než bylo vozidlo do České republiky pronajato, není pojistitelem podle českého zákona o pojišťovnictví a proto ani v případě, že poskytla pojistné plnění pojištěnému, nepřešlo na ni zákonnou cesí podle § 813 obč. zák. právo na náhradu škody vůči škůdci. S tímto závěrem dovolací soud nesouhlasí.

Podle § 813 odst. 1 obč. zák. jestliže pojištěný má proti jinému právo na náhradu škody způsobené pojistnou událostí, přechází jeho právo na pojistitele, a to do výše plnění, které mu pojistitel poskytl.

Toto ustanovení zakotvuje tzv. postižní právo pojistitele, jehož podstatou je přechod práva pojištěného (poškozeného) na náhradu škody vůči škůdci na pojistitele, a to v rozsahu, v jakém škůdce pojištěnému za škodu odpovídá, maximálně však do výše plnění, které pojistitel pojištěnému poskytl. Předpokladem je, že pojistitel poskytl pojistné plnění na základě smlouvy o pojištění majetku a že pojištěný měl v té době právo na náhradu škody proti tomu, kdo ji skutečně způsobil; k této zákonné cesi se nevyžaduje žádný právní úkon, dochází k ní okamžikem poskytnutí pojistného plnění. Pojistitel tím vstupuje do postavení poškozeného vůči škůdci, přičemž vznik a obsah odpovědnostního vztahu mezi nimi musí být posuzován podle ustanovení, která dopadají na vztah pojištěného a škůdce (cese kupříkladu nemá vliv na rozsah úroku z prodlení, který je pojistitel oprávněn požadovat i za dobu před přechodem práva, ani na běh promlčecí doby založené již mezi

škůdcem a poškozeným).

Podmínky zákonné cese nároku na náhradu škody z pojištěného (poškozeného) na pojistitele podle § 813 obč. zák. se posuzují z hlediska naplnění hypotézy této normy, aniž by bylo významné, že pojistná smlouva byla uzavřena v zahraničí a podle cizího práva; pro přechod práva je rozhodující, zda a v jakém rozsahu pojistitel poskytl pojištěnému pojistné plnění na základě smlouvy o pojištění majetku (oddíl šestý hlavy patnácté části osmé občanského zákoníku). Jen tehdy na pojistitele přešel nárok na náhradu škody vůči škůdci ve výši, v jaké škůdce odpovídá za škodu poškozenému. Tento právní důsledek nelze vyloučit argumentem, že zahraniční pojišťovna, která zahraničnímu vlastníku pojistila majetek následně používaný v České republice, nemá oprávnění podnikat v pojišťovnictví na území České republiky.

Podle § 2 odst. 3 zákona č. [185/1991](#) Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů (účinném před 1. 4. 2000), životní pojištění osob majících trvalé bydliště v České republice, pojištění majetku na území České republiky a odpovědnosti za škodu vyplývající z činnosti fyzických a právnických osob na území České republiky, lze uskutečnit pouze u pojišťovny podnikající v souladu s tímto zákonem na území České republiky.

Podle § 5 tohoto zákona zahraniční pojišťovny mohou na území České republiky podnikat v pojišťovnictví jen prostřednictvím svého obchodního zastupitelství se sídlem v České a Slovenské Federativní Republice za podmínek stanovených tímto zákonem a zvláštním předpisem.

Podle § 6 věty první tohoto zákona předmětem podnikání v pojišťovnictví je pojišťovací a zajišťovací činnost a další činnosti s nimi související. Podle § 7 odst. 1 zákona pojišťovací činností se rozumí sjednávání pojištění, jeho správa a poskytování plnění z pojistných událostí, jakož i zprostředkování pojištění.

Účelem zákona o pojišťovnictví je upravit podmínky podnikání v pojišťovnictví a státní dozor nad pojišťovnictvím (§ 1). Předpis směřuje k tomu, aby v České republice v této oblasti podnikaly jen subjekty splňující předepsané podmínky, tedy aby u životního pojištění osob majících trvalé bydliště v České republice, u pojištění majetku na území České republiky a ohledně odpovědnosti za škodu vyplývající z činnosti fyzických a právnických osob na území České republiky uzavíraly pojistné smlouvy pouze pojišťovny vyhovující zákonem stanoveným požadavkům. Uzavření pojistné smlouvy zahraniční pojišťovnou se zahraničním pojištěným ohledně věci nacházející se v zahraničí a poskytnutí pojistného plnění na základě takové smlouvy v rozporu se zněním ani účelem tohoto zákona není, neboť jím nedošlo k zákonem předvídanému „uskutečnění pojištění majetku na území České republiky“, a to bez ohledu na to, že k pojistné události došlo v České republice. Nebylo-li tedy v okamžiku uzavření pojistné smlouvy ustanovení § 2 odst. 3 zákona o pojišťovnictví porušeno, nelze dovozovat, že by pojistitel byl vyloučen z právních vztahů, které v souvislosti s takovou pojistnou smlouvou v České republice vznikají; tehdy i zahraniční pojišťovna, která jinak požadavky zákona pro podnikání v pojišťovnictví v České republice nespĺňuje, má postavení pojistitele v právních vztazích plynoucích z tzv. zákonné cese podle § 813 obč. zák.

V posuzovaném případě bylo zjištěno (skutkový stav není dovoláním napaden a nepodléhá dovolacímu přezkumu), že škoda vznikla při dopravní nehodě dne 15. 12. 1991 na nákladním vozidle

Volvo F 12 4x2 s návěsem ve vlastnictví firmy P., která je leasingovou smlouvou ze dne 22. 5. 1991 pronajala firmě P. Žalobkyně dne 9. 11. 1993 poskytla vlastníku vozu pojistné plnění ve výši 22.821,61 DEM podle pojistné smlouvy uzavřené dne 23. 1. 1991 v H. Z toho je zřejmé, že žalobkyně jako zahraniční pojišťovna na základě smlouvy o pojištění majetku uzavřené ve Spolkové republice Německo poskytla poškozenému v rámci likvidace pojistné události pojistné plnění za škodu vzniklou na vozidle v době, kdy bylo používáno na území České republiky. Dovodil-li odvolací soud za tohoto skutkového stavu, že ustanovení § 813 obč. zák. nezaložilo zákonnou cesí přímý nárok žalobkyně na náhradu škody proti žalovanému s odůvodněním, že žalobkyně nesplňovala podmínky k uzavírání smluv o pojištění majetku v České republice, vyložil uvedené ustanovení nesprávně.

Dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř. je tedy naplněn; Nejvyšší soud České republiky proto rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 1 část věty za středníkem o.s.ř.). Vzhledem k tomu, že stejnými vadami, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, trpí i rozsudek soudu prvního stupně, byl i tento rozsudek zrušen a věc byla vrácena Okresnímu soudu Praha - východ k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta druhá o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Procesní společenství účastníků](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Odpovědnost za škodu](#)
- [Konkurs \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Mzda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oddlužení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Význam řízení](#)
- [Vzájemné plnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Věcná příslušnost](#)